

SPREMEMBE V VRSTNI SESTAVI GOZDOV IN TRAJNOSTNO GOSPODARSTVO – IZZIVI ZA LESNOPREDELOVALNO INDUSTRIJO

Doc. dr. Jožica GRIČAR¹

(1) Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za prirastoslovje in gojenje gozda

LES JE LEP, TRAJEN IN EKOLOŠKI MATERIAL

Dolgoročni načrt Evropske unije je, da bi se preoblikovala v konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050, s čimer naj bi zmanjšali emisije toplogrednih plinov za 80–95 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Prehod v nizkoogljično družbo se kaže kot pomembna razvojna priložnost in odgovor na trenutno gospodarsko, socialno in okoljsko krizo. Učinkovita raba virov in varstvo okolja sta tesno povezana s trajnostnimi energetskimi izzivi. V tem oziru ima Slovenija odlične možnosti, da postane nizkoogljična družba, saj imamo veliko naravnih bogastev in obnovljivih energetskih virov. Zaradi nadpovprečne gozdnatosti in dolgoletne tradicije lesnopredelovalne panoge je les ena izmed strateških surovin države, zato je potrebno stremeti k čim boljšemu izkoristku in predelavi lesa doma do najvišje možne dodane vrednosti.

IZZIVI GOZDNO-LESNE PANOG

Spremembe podnebja bodo pomembno vplivale tudi na slovenske gozdove in celotno gozdno-lesno verigo. Gozd kot naravni ekosistem se sčasoma prilagodi počasnim spremembam okolja. Hitre in nepredvidljive spremembe pa ga lahko resno ogrozijo, kar se odraža v povečanem obsegu sanitarnih sečenj zaradi naravnih ujm, poškodb zaradi škodljivih žuželk in bolezni gozdnega drevja ter požarov. S prilagojenim gospodarjenjem z gozdovi lahko delno ublažimo negativne posledice podnebnih sprememb na gozd in gozdno-lesno industrijo. Vendar v prihodnje pričakujemo spremembe v vrstni sestavi gozdov, kjer je jasen trend zniževanja deleža iglavcev v lesni zalogi in povečevanja deleža listavcev. Ta trend lahko pripišemo številnim dejavnikom, v veliki meri pa nanj vplivajo težave zaradi ujm in podlubnikov ter posledično načrtnega zmanjševanja deleža smreke, predvsem v obliki monokultur. Največji del lesne mase slovenskih gozdov sedaj predstavlja bukev in pričakovati je, da bo njen delež v naslednjih letih še naraščal. To bo nesporno vplivalo na rabo lesa ter tehnologije obdelave in predelave, saj velike količine bukovine predstavljajo izzive za slovensko lesnopredelovalno industrijo. Trenutno se večina bukovine porabi za energetske namene, kar v smislu ekonomskega izkoristka zagotovo ni najbolj ugodno, saj bi lahko z razvojem novih tehnologij in proizvodov dosegli visoko dodano vrednost.

OBLIKOVANO IN IZDELANO V SLOVENIJI

Slovenija potrebuje več raznovrstnih lesnih izdelkov z visoko dodano vrednostjo, ki bi postali prepoznavni znak države. Kljub izrazitem skrčenju zaposlenih v lesnopredelovalni industriji v zadnjih dvajsetih letih in propadu velikih pohištvenih podjetij, ima večina današnjih obrtniških, malih in srednje velikih podjetij velik potencial rasti. Intenziven razvoj je prispeval k velikemu izboljšanju izdelkov, od sodobnega dizajna do različnih funkcijskih in tehnoloških lastnosti. Pojavila so se tudi manjša oblikovalska podjetja, ki poskušajo z dragimi dizajnerskimi izdelki majhnih serij prodreti na tuje trge. Obstoječa podjetja se zavedajo, da so za obstoj in konkurenčnost na trgu ključne inovacije, prilagodljivost željam naročnika in dobro oblikovanje izdelkov, za kar potrebujejo nova znanja, veščine ter poslovna in oblikovalska orodja. Sodelovanje z raziskovalnimi institucijami za pridobitev novih interdisciplinarnih znanj in uvajanje sodobnih tehnologij ter vključevanje najboljših oblikovalcev je tako postalo nujno.

ZELENI TURIZEM JE TUDI LAHKO PRILOŽNOST ZA RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH LESENIH IZDELKOV

Na področju trajnostnega razvoja turizma je Slovenija zelo uspešna (SLOVENIA GREEN). Zaradi zavedanja številnih negativnih posledic porasta turizma se doma in po svetu vse bolj nakazuje težnja po manjšem obremenjevanju okolja, po t.i. trajnostnem oziroma zelenem turizmu. Ker trajnostni razvoj turizma spodbuja rabo lokalnih pridelkov in izdelkov, to lahko predstavlja odlično lokalno poslovno priložnost za razvoj izdelkov, tudi iz lesa. Nekatere občine so že pred leti izkoristile naravne danosti in kulturno dediščino ter turistom ponudile kakovostne lokalne izdelke (npr. center Rinka v Solčavi). Z nadaljevanjem dediščine in sodobnim pristopom iz-

delovanja znanih lesenih izdelkov je mogoče obnoviti tradicijo in spodbuditi lokalno gospodarstvo (npr. znamka Ribrand), kar je pravzaprav bistvo tradicije v sodobnosti. Estetsko oblikovani, brezčasni kosi masivnega lesenega pohištva so lahko aktualni za več generacij. A potrebna je želja po dedovanju iz roda v rod. Že sam les kot material to omogoča in morda celo spodbuja. Ključno vlogo pa imajo še ekološka kultura, kakovostna izdelava in zlasti oblikovanje (Collignum – Alpe Adria Holz/Les).

PRISPEVKI V PRIČUJOČI TEMATSKI ŠTEVILKI

V pričujoči številki revije Acta Silvae et Ligni je predstavljenih pet prispevkov z različnih sklopov raziskav, ki se odvijajo v okviru triletnega projekta CRP projekt Racionalna raba lesa listavcev s poudarkom na bukovini (<http://crp-bukev.bf.uni-lj.si/>), katerega namen je oceniti potencialne bukovine ob upoštevanju celotne gozdno-lesne verige. Projekt je financiran s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstva za **kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano** Republike Slovenije.